

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

**Аналіз ключових питань розвитку людського капіталу,
можливих недоліків державної політики в сфері
професійної освіти, які потребують вирішення**

Вікторія Карбишева

Міністерство освіти і науки України

25 жовтня 2019 року

Повноцінний розвиток людського капіталу є неможливим без міжнародного партнерства, експертного середовища. Участь у міжнародних проектах та ініціативах є джерелом зобов'язань України в частині розвитку людського капіталу, які формують відповідні завдання державної політики у певній сфері.

Важливу роль у вирішенні проблем, пов'язаних із розвитком людського капіталу нашої держави, відіграє представництво Європейського Союзу, Європейський фонд освіти та інші міжнародні партнери.

Участь у Туринському процесі

Україна бере участь у Туринському процесі від самого початку його започаткування у 2010

Підготовлено національні звіти «Туринський процес. Україна» 2010, 2012, 2014, 2016 та 2019

У 2019 році вже традиційно втретє здійснено аналіз системи професійної (професійно-технічної) освіти у 25 регіонах України та підготовлені регіональні звіти

Підготовка звітів
здійснювалась на основі
чотирьох принципів
Турінського процесу, які
забезпечували якість, цінність
і легітимність результатів і
методів моніторингу

- **Принцип участі**
- **Принцип відповідальності**
- **Принцип комплексного аналізу**
- **Принцип доказовості**

Принцип участі

Для підготовки регіональних звітів у кожній області (м. Київ) були створені робочі групи, до складу яких ввійшли представники органів виконавчої влади, роботодавців, профспілок, громадянського суспільства

МОН взяло на себе відповідальність за підготовку національного звіту та підтримувало регіони у підготовці регіональних звітів

Проводились кластерні семінари та вебінари для обговорення проектів регіональних звітів (30 травня – м. Миколаїв, 4 червня – м. Хмельницький, 6 червня – м. Рівне)

Широка участь усіх зацікавлених сторін у Туринському процесі якісно покращила можливості використання фактичних даних для аналізу політики

Принцип відповідальності

Для регіонів була можливість:

порівняти стан і напрями розвитку системи П(ПТ)О регіону з іншими регіонами

посилення міжрегіональних зв'язків

пошуку спільних рішень для розв'язання проблем в сфері П(ПТ)О

презентувати досягнення регіональної системи ПО на національному рівні («кращі практики» включено у національний звіт)

професійного розвитку всіх учасників процесу

Принцип комплексного аналізу

Система П(ПТ)О розглянута під цілісним кутом зору у поєднанні таких її компонентів, як професійна підготовка, ринок праці, соціально-економічний контекст

Здійснено всебічний аналіз системи П(ПТ)О у динаміці, що відображає як позитивні, так і негативні зміни (зрушення)

Аналіз побудований на комплексному підході, що враховує погляд на П(ПТ)О з точки зору навчання протягом усього життя

Принцип доказовості

Для підготовки регіональних звітів використано:

офіційну інформацію (матеріали Держаного та обласних управлінь статистики, обласних центрів зайнятості, аналітичних центрів НМЦ ПТО, фінансові звіти, розпорядження голови ОДА, рішення сесій обласної ради тощо)

дані досліджень, проведених міжнародними та вітчизняними організаціями, науковими установами

Виклики щодо дотримання принципів Туринського процесу

Принцип участі

- формальна участь членів робочих груп у підготовці звіту

Принцип відповідальності

- використання матеріалів звіту для складання планів розвитку П(ПТ)О та соціально-економічного розвитку регіону в цілому
- освіта і бізнес перейшли від взаємних звинувачень до обоюдного виграшу
- кожний бере на себе відповідальність за досягнення результатів

Принцип комплексного аналізу

- аналізувалась система П(ПТ)О з точки зору мережі державних закладів П(ПТ)О
- відсутність висновків та рекомендацій

Принцип доказовості

- у офіційних джерелах недостатньо інформації (спонтанне, неформальне навчання, навчання на робочому місці тощо)
- інформація центру зайнятості про наявні вакансії, яку надають роботодавці в центр зайнятості, не завжди відповідає реальним потребам роботодавців

Розділи аналітичної рамки

Блок А:

- **Огляд області та системи П(ПТ)О**

Блок Б:

- **Економічна ситуація і стан ринку праці**

Блок В:

- **Соціальне середовище та індивідуальний попит на П(ПТ)О**

Блок Г:

- **Внутрішня ефективність і робота системи П(ПТ)О**

Блок Д:

- **Управління і фінансування П(ПТ)О**

**Кожний
блок має
резюме і
аналітичні
висновки**

Виклики

Чинники, що обумовлюють виклики

Досягнутий прогрес

Рекомендації

Блок Б: Економічна ситуація і стан ринку праці

Виклики

- старіння населення; збільшення демографічного навантаження;
- невідповідність частки зайнятих у сферах економіки частці контингенту закладів П(ПТ)О відповідного профілю
- диспропорція обсягів підготовки кваліфікованих робітників та випускників із вищою освітою і коледжів;
- «паралельне існування» ринку освітніх послуг системи П(ПТ)О та ринку праці
- невідповідність професійних навичок випускників закладів П(ПТ)О вимогам сучасного виробництва

Блок Б: Економічна ситуація і стан ринку праці

Чинники, що обумовлюють виклики

- недостатня інформованість про ринок праці
- низький рівень заробітної плати
- відсутність державного прогнозування потреб економіки у кваліфікованих робітничих кадрах та бази даних щодо потреби ринку праці
- «демографічна яма» - зменшення кількості народжених 15 років тому
- низька престижність робітничих кваліфікацій
- низькі академічні стипендії
- застаріла матеріально-технічна база закладів П(ПТ)О
- невідповідність Державного класифікатора професій вимогам сьогодення та прогресу
- дублювання професій у закладах П(ПТ)О, за якими здійснюється підготовки кваліфікованих робітників у певному регіоні
- низька мотивація молоді до праці
- підвищені вимоги роботодавців до якості професійної підготовки та досвіду роботи претендентів на вакансії

Блок Б: Економічна ситуація і стан ринку праці

Досягнутий прогрес

- осучаснення матеріально-технічної бази закладів П(ПТ)О (відкриття нових НПЦ за рахунок державного і регіонального бюджетів та коштів у рамках міжнародних проектів)
- розроблення і впровадження стандартів П(ПТ)О на модульно-компетентнісній основі
- впровадження елементів дуальної форми здобуття освіти
- здійснення заходів щодо розвитку підприємництва (центри професійної кар'єри, конкурси, курси тощо)

Блок Б: Економічна ситуація і стан ринку праці

Рекомендації

- професійне вивчення стану та перспектив розвитку ринку праці
- впровадження більш гнучкого механізму внесення пропозицій щодо переліку професій «Державного класифікатора професій»
- підвищення розміру академічних стипендій (у тому числі фінансованих роботодавцями) для учнів, які навчаються за професіями загальнодержавного значення
- за замовленням роботодавців проводити навчання за професіями, що затребувані на ринку праці
- підвищення заробітної плати, впровадження матеріального заохочення педагогічних працівників
- проведення профорієнтаційної роботи з метою популяризації робітничих професій
- запровадження нових професій (інтегрованих та укрупнених), затребуваних на ринку праці
- формування практичних компетентностей із підприємництва
- узгодження показників «попит-пропозиція» за допомогою центрів професійної кар'єри

Блок В: Соціальне середовище та індивідуальний попит на П(ПТ)О

Виклики

- нерівномірність наповнюваності закладів П(ПТ)О, які розташовані у міській і сільській місцевостях, надлишок навчальних місць у закладах, що розташовані у сільській місцевості
- гнучкість у наданні навчання для підтримки участі в ПТО
- фінансова підтримка осіб з особливими освітніми потребами у професійній підготовці, перепідготовці
- дисбаланс підготовки і можливостей працевлаштування осіб з особливими освітніми потребами
- неможливість отримати часткову кваліфікацію
- низький рівень підготовки та вмотивованості випускника закладу П(ПТ)О
- закріплення випускників закладів П(ПТ)О на робочому місці
- низький імідж робітничих кваліфікацій у суспільстві
- відсутність державного прогнозування розвитку ринку праці на середньострокову та довгострокову перспективу

Блок В: Соціальне середовище та індивідуальний попит на П(ПТ)О

Чинники, що обумовлюють виклики

- відсутність інформації щодо сучасних закладів П(ПТ)О
- низький рівень заробітної плати педагогічних працівників
- відсутність впровадження модульного навчання для навчання впродовж життя
- нестабільність розвитку економіки
- відсутність інфраструктури та кадрового забезпечення для повноцінного впровадження інклюзивної освіти
- перевага орієнтації на надання освітніх послуг випускникам шкіл, а не дорослому населенню
- відсутність дидактичних матеріалів для онлайн супроводу
- відсутність практики присвоєння часткових кваліфікацій
- обмеженість переліку професій, за якими існує підтвердження неформального професійного навчання працівників
- низький рівень загальноосвітньої підготовки вступників
- зростання питомої ваги «дипломованих» безробітних, при високому дефіциті робітників із технічною та середньою професійною освітою
- низька престижність робітничих професій

Блок В: Соціальне середовище та індивідуальний попит на П(ПТ)О

Досягнутий
прогрес

- створено і систематично оновлюються сайти закладів П(ПТ)О
- спільно із центром зайнятості та іншими зацікавленими установами здійснюються профорієнтаційні заходи
- здійснюються заходи щодо адаптації інфраструктури закладів П(ПТ)О для інклюзивного навчання
- реалізовано ряд інвестиційних проєктів, що сприяло створенню нових робочих місць з подальшим працевлаштуванням випускників закладів П(ПТ)О
- впроваджено елементи дуальної форми здобуття освіти

Блок В: Соціальне середовище та індивідуальний попит на П(ПТ)О

Рекомендації

- розширення напрямів і форм інформування населення про сучасні заклади П(ПТ)О та сучасні високотехнологічні виробництва із широким залученням засобів масової інформації
- розроблення нормативної та навчально-плануючої документації для організації модульного навчання
- удосконалення навчально-матеріальної бази ЗП(ПТ)О відповідно до вимог сучасного виробництва
- розширення переліку професій для підтвердження результатів неформального навчання
- створення центром зайнятості додаткових робочих місць для забезпечення працевлаштування по місцю проживання осіб з особливими освітніми потребами
- розробка індивідуальних програм розвитку відповідно до індивідуальних особливостей освітньої діяльності для кожного учня з особливими освітніми потребами

Блок Г: Внутрішня ефективність і робота системи П(ПТ)О

Виклики

- відсутність мотивації та фінансової підтримки роботодавців;
- необхідність підвищення якості освітнього середовища
- старіння педагогічних працівників
- розширення переліку професій для підтвердження результатів неформального навчання
- збереження кваліфікованих майстрів виробничого навчання
- відсутність механізму незалежного оцінювання здобувачів освіти з професій
- дублювання частини функцій закладів П(ПТ)О з функціями коледжів і технікумів

Блок Г: Внутрішня ефективність і робота системи П(ПТ)О

Чинники, що обумовлюють виклики

- перешкоди для навчання на робочому місці внаслідок недосягнення випускниками 18 річного віку на момент практики
- невисокий рівень навчальних досягнень вступників
- фізично та морально застаріле обладнання
- недостатня забезпеченість підручниками із спецпредметів
- плинність кадрів педагогічних працівників
- демографічна криза
- відкритість кордонів з ЄС
- фінансова неможливість закладів П(ПТ)О придбати вартісну сучасну техніку та обладнання
- незацікавленість молодих фахівців у роботі в закладах П(ПТ)О
- відсутність центрів незалежного оцінювання

Блок Г: Внутрішня ефективність і робота системи П(ПТ)О

Рекомендації

- розроблення механізмів та створення незалежних центрів оцінювання професійних кваліфікацій
- підвищення іміджу П(ПТ)О
- придбання сучасної техніки та обладнання
- забезпечення доступу до світових інформаційних ресурсів
- запровадження нового механізму оплати праці педагогічних працівників закладів П(ПТ)О
- стимулювання розвитку педагогічних працівників, збільшення різниці суми окладів за кваліфікаційними категоріями
- зміна підходів до підвищення кваліфікації (стажування) педагогічних працівників
- мотивація педпрацівників до використання сучасних технологій навчання
- можливість закладів самостійно вирішувати питання щодо спрямування позабюджетних коштів

Блок Г: Внутрішня ефективність і робота системи П(ПТ)О

Досягнутий
прогрес

- оптимізовано мережу закладів П(ПТ)О (об'єднано малокомплектні заклади);
- проведено радіо- та телепередачі про здобутки закладів П(ПТ)О;
- проведено конкурси фахової майстерності серед учнів закладів П(ПТ)О
- премійовано викладачів спецдисциплін та майстрів виробничого навчання за рахунок обласних бюджетів
- оновлено навчально-матеріальну базу (створено НПЦ за кошти державного, обласних бюджетів та із залучення інвестицій соціальних партнерів)
- розширено співпрацю з міжнародними партнерами
- впроваджено елементи дуальної форми здобуття освіти

Блок Д: Управління і фінансування П(ПТ)О

Виклики

- неузгодженість законодавчих та нормативно-правових норм;
- недостатня самостійність державних закладів П(ПТ)О щодо спрямування і витрат позабюджетних коштів
- фінансування закладів П(ПТ)О з різних рівнів (із обласного та міського бюджетів)
- законодавча неврегульованість залучення соціальних партнерів до розвитку державної освітньої політики
- надання учням оплачуваних робочих місць на період практики і подальше працевлаштування випускників
- не завжди якісна підготовка учнів
- недофінансування закладів П(ПТ)О
- низькі стипендії учнів закладів П(ПТ)О
- розмір стипендії учнів не залежить від складності та важливості професії для розвитку економіки держави

Блок Д: Управління і фінансування П(ПТ)О

Рекомендації

- передати фінансування закладів П(ПТ)О із міського бюджету до обласного
- вирівняти оплату праці викладачів загальноосвітніх та спеціальних дисциплін
- внести зміни до чинного законодавства щодо надання пільг підприємствам за надання місць для навчання на їх базі
- підвищити розмір академічних стипендій для учнів (у тому числі за рахунок роботодавців), які навчаються за професіями загальнодержавного значення
- визначити типові витрати на підготовку кваліфікованих робітників по кожній професії

Блок Д: Управління і фінансування П(ПТ)О

Досягнутий
прогрес

- надання грантів закладам П(ПТ)О з обласного бюджету
- створення регіональних рад професійної освіти
- участь міжнародних донорів у створенні НПЦ
- надання грошової винагороди учням - переможцям конкурсів проектів
- фінансування з обласних бюджетів програм щодо оновлення матеріально-технічної бази закладів П(ПТ)О, енергозбереження тощо
- преміювання викладачів спецдисциплін та майстрів виробничого навчання закладів П(ПТ)О з обласного бюджету

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Дякую за співпрацю !